

DIMITRIE LEONIDA

INGINER ELECTRICIAN

— 0 —

LEGEA APELOR

EXTRAS DIN REVISTA „ENERGIA“ No. 9—10

3136
14.F.

BUCUREȘTI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „LUCEAFĂRUL“ S. A.

STR. NUMA-POMPILIU No. 5-9

1922

Puțini se gândeau, înainte de război, la întrebuințarea apelor cu cari natura a fost atât de darnică cu țara noastră. Chiar pe malurile apelor rezezi se construiau mereu uzine termice și mulți erau nedumeriți de lupta, din ce în ce mai pronunțată, care se ducea în străinătate contra întrebuințării „criminale” a combustibililor, acolo unde se puteau utiliza căderi de apă. La Târgu-Jiu, Râmnicu-Vâlcea, Târgoviște, Piatra, etc. pufuitul motoarelor Diesel acoperă și astăzi mormurul apelor rezezi, ce curg atât de aproape.

Totuși, uneori apele noastre forțau lumea să se ocupe de ele, din nefericire în mod trecător, după cum trecătoare erau și nenorocirile produse, fie prin inundațiuni mari, fie prin secete îndelungate. Se făceau în pripă studii tehnice — dar numai în biurouri, deci fără valoare — se alcătuiau legi — cari nu se votau — și nimeni nu se gândea să infigă în albia râurilor, în anumite locuri, pari cu gradațiuni și să puie oameni, cari să citească în mod regulat variațiunile apelor noastre, pe cari nici până azi nu le cunoaștem, cu toate că s’au făcut atâtea poduri și atâtea alte lucrări hidraulice. Era un lucru prea simplu, prea estin și prea folositor!

Dacă astăzi situațiunea s’a schimbat și avem o lege asupra Regi-

mului Apelor, precum și studii conștiincioase pentru utilizarea unora din apele noastre, aceasta se datorește mai ales *M. S. Regelui*, care a atras atențiunea tuturor miniștrilor, pe cari i-am avut în ultimul timp, asupra acestei chestiuni și a încurajat studiile cari se făceau.

Să urmărim mai întâi încercările cari s’au făcut în trecut pentru legiferarea Regimului Apelor din România.

Să cităm pe distinșii noștri oameni de drept: Ciru Oeconomu, C. Schina, etc. cari ne arată drepturile din trecut și diferitele încercări de legiferare în privința apelor, spicuiind din discursurile și publicațiunile lor, părțile cari ne interesează:

„Romanii sunt cei dintâi cari au știut să așeze domeniul public asupra apelor pe adevărate principii, cari guvernează încă astăzi. Principiul de căpetenie, de la care acci mari legiuitori porneau, era cuprins în aceste cuvinte: „Publicum quod perenne sit” (să fie domeniul public ceea ce este etern), înțelegând că *ceea ce constituia caracterul public al unei ape, era, nu navigabilitatea sa, ci curgerea ei neînclată, continuă*. Publicum quod perenne sit ar trebui să fie *baza viitoarei noastre legislațiuni asupra apelor, ape cari, până azi, la noi sunt privite în cea mai mare parte, spre paguba obștească ca res nullius* (lucrul ni-

mănu), iar nu ca *res publicae* (lucrurile tuturor), cum ar trebui să fie. Nu mă pot opri de a constata în treacăt cât este de anormală această stare de lucruri, într'o epocă în care geniul omenesc, pătrunzând adânc în secretele naturii, e pe cale de a ne face să întrevădem puțința de a introduce, în oarecari privințe, în domeniul public chiar aerul și lumina..." (*Schina*).

"Apa ca să-și atingă adevărata ei menire, care e de a îndestula trebuințele tuturor, are nevoie de protecțiune. Statul e administratorul fișec al bunurilor cari aparțin tuturor. Dacă Statul e protectorul natural al apelor puse sub paza sa, datoria lui de a se interesa de soarta lor nu se mărginește numai în a le apăra de încălcările particulare prin legi și prin regulamente; ea îi impune încă sacrificii, de cari nu poate fugi, fără ca prin aceasta să zădărnicească scopul pentru care apele au fost introduse în domeniul public".

"La noi, în trecut, apele au fost lăsate în voia întâmplării, la placul și socoteala proprietarilor. Numai obiceiul pământului mai amintea de dreptul roman".

"În codicele lui Matei Basarab și Vasile Lupu nu găsim nimic. În pravilnicească condică (codicele) lui Ypsilante (1780) se pomenește în treacăt de dreptul rumânului de a pescui și a-și face mori alegând "maștri și cu pricepere ca să știe să cumpănească bine apele, pentru ca să nu se întâmple să se strice moștile vecinești cu înălțarea apei, sau să se zăticnească morile cele de mai sus". Prin codicele lui Caragea din Muntenia (1817), răzașii sunt opriți să facă în matca gârlelor lucrări cari le-ar potopi, sau cari le-ar micșora volumul. În codicele Calimach din Moldova (1817), care

eră influențat de legiurile austriace găsim prescripțiuni mai complete asupra apelor. "*Râurile mari și mici și ale lor maluri, limanuri și țărmuri, sunt lucruri publice sau avere publică, lăsată particularilor numai în spre folosință*". Prin acelaș cod se oprește abaterea cursului, sau oprirea plutirii, fără știrea stăpânirii".

"Prin ¹⁸³²Regulamentul Organic se recunoaște importanța apelor și în special inlesnirea cea mare pe care o are navigațiunea. Nouă din râurile mari ale țării sunt declarate ca navigabile: Jiul, Oltul, Argeșul, Dâmbovița, Ialomița, Siretul, Moldova, Bistrița și Prutul. Se ordonă desființarea morilor, zăgazurilor și podurilor stătătoare de pe aceste râuri" (*Ciru Oeconomu*).

Ceva mai mult, se prevede și crearea unui canal navigabil în Moldova, care unind Siretul cu Prutul să treacă prin Iași.

Ca o completare a dispozițiilor din Regulamentul Organic, în Muntenia se alcătuește o legiure pentru plutirea gârlelor (1834). Acolo găsim prescripțiuni, cari ne dovedesc dorința cărmuitorilor de atunci de a păși cât mai curând la întrebunțarea apelor noastre. Iată de pildă cuprinsul art. 3: "Totdeauna, în curgere de 6 luni se vor trimite inginerii trebuincioși, aleși din cei cu adevărată știință pentru asemenea lucrare și care ar avea dovezi de o încercare netăgăduită și aceștia cunoscând prin vedere și cercare, firea și puterea acestor gârle și a lor nivele, vor aduce științele următoare:

a) Care dintr'acestea gârle ar găsi mai lesne de a se face plutitoare, că dela aceia să înceapă și lucrarea.

b) Dacă se poate pune în lucrare dela începerea fiecărei gârle, până la a sa vărsare în Dunăre, sau numai dela un punct și care anume,

precum și ce cheltueală trebuiește și pe ce anume, etc.

Toate aceste științe, adunându-se odată, vor sluji de temei Obșteștei Adunări, ca la sesia viitoare să legiuiască cu întărirea Domnului des-păgubirea cuvenită proprietarilor, a cărora clădiri cu legiuite venituri ar cere trebuința să se desființeze după pomenitele gârle și printr'un chip mai inlesnitor și economic, potrivit cu textul art. 165 din Regulamentul Organic; iar slăpânirea de a *păși intru lucrarea plutirei numitelor gârle, treptat și asemănat cu mijloacele înlesnirii ce va avea*, pentru care și departamentul competent, la ficcare sesie a obșteștei adunări, va descrie inaintarea lucrării și chipul și mijloacele prin care se lucrează. Tot într'această vreme se va face îngrijire ca să se împreune, de va fi prin putință, gârlele de sub alte numiri, spre inlesnirea transporturilor prin plutire, din care și numai se poate nădăjdui toată desvoltarea comerțului.

Ce păcat că miniștri lucrărilor publice, pe cari i-am avut de atunci și cari numai excepțional au fost ingineri, nu s'au inspirat dela acest articol al unei legi vechi, pentru a organiza un serviciu pentru studiul apelor, căci am fi avut adunate toate datele necesare cunoașterii „gârlelor” noastre și un program de lucrări alcătuit pe aceste date, fără de care un proiect general nu are nici o valoare.

In aceeași legiuire se insistă asupra navigabilității Oltului, fixându-se până și taxa plutirii. Se hotărăsc lucrările tehnice premergătoare prin art. 3, care glăsuește: „Potrivit cu cuprinderea art. 3 din această legiuire, inginerii, ajutându-se și de morarii din partea locului, vor măsura niveleștia și lungimea gârlei, după fireștile trepte ce va fi

având, începând din hotarul țării dela Căineni până la a sa vărsătură în Dunăre. Vor cunoaște prin de aproape vedere și cercetare adevărata matcă, prundurile ce isvorăște pe toți anii, mijloacele de îndreptare pentru orice abatere, și orice altă asemenea împrejurare, care s'ar socoti de neapărat trebuitoare la îndreptarea gârlei, spre a se face cu desăvârșire plutitoare, fără nici o primejdie. Și vor aduce și pentru aceasta sub a lor iscălitură relație și plan alcătuit pe hârtie, cu toate cuvincioasele măsuri și trebuincioasele însemnări”.

Au urmat și alte legiuiri, anafo-rale și hrisoave, însă fără ca să se indeplinească vreodată dispozițiunile lor. Apele au fost considerate ca ale nimănui și proprietarii riverani au continuat să execute după plac lucrările pe cari le doreau.

In 1865 s'a alcătuit codul civil, copiindu-se după cel francez. De aceia cred că e nevoie de a arăta mai întâi pe scurt care eră situația apelor din punct de vedere legal în Franța.

* * *

Știm că in Apus, in decursul e-vului mediu, erau o mulțime de principate, in care segnorii aveau o putere nemărginită, lor le aparțineau și apele. Mai târziu, după numeroase lupte, regii au început să-și impue din ce in ce mai mult puterea lor. Atunci și proprietatea apelor a fost împărțită și cum pe vremea aceia *singura deosebire fundamentală care se putea face era navigabilitatea*, adică „ape cari purtau vase și trenuri de lemne (plute) și acele ce nu le purtau” s'au considerat apele navigabile ca aparținând regelui, iar celelalte ca aparținând segnorilor.

In urma revoluțiunii franceze, a-

ceastă separație a fost menținută, apele domeniului regal au devenit ape publice, iar celelalte ape au rămas riveranilor. Prin urmare, în Franța s'a menținut *o separare consacrată printr'o lungă tradiție* și s'a trecut și în codul civil (644 etc.).

Nu s'a întâmplat tot așa în *Italia*, unde știm că regii nu au avut nici odată puterea suveranilor din Franța. Acolo, prin codul Albertin, *toate apele curgătoare* (fluviile și torențele) *făceau parte din domeniul public, înlocuind ca drumurile și porțile*.

Legislația deosebită a celor două țări a dat roade deosebite. Pe când în *Italia* s'au creat numeroase lucrări hidraulice, canale navigabile, irigațiuni, uzine hidroelectrice, în Franța dezvoltarea lor eră stânjenită din cauza dificultăților mari ce făceau proprietarii riverani, cari căutau să speculeze apele lor și de accia erau numiți *opritori de căderi* „bareurs de chutes” și „pisteur”.

Francezii au simțit neajunsul legislației lor mai ales în timpul războiului, când *lipseau cărbunii* importați din Anglia, sau produși în minele ocupate de dușmani. Technicienii lor distinși învinuiau legea din trecut pentru situațiunea în care se găseau și numeau legea italiană „providențială”. În cele din urmă, principiile vechilor legi au fost modificate și astăzi, cel puțin în cece privește forța motrice, toate apele curgătoare sunt considerate ca făcând parte din domeniul public.

* * *

În codul nostru civil, decretat în 1864, „fluviile și râurile navigabile sau plutitoare” sunt considerate ca dependențe ale domeniului public (176). Pentru celelalte ape se arată că „acela a cărui proprietate este

pe marginea unei ape curgătoare, poate lua apă pentru irigațiunea proprietății sale, fără însă a o abate de tot, iar acela prin al cărui fond trece apa, o poate chiar întrebuiți în toată întinderea prin care ar curge, cu îndatorire numai a-i lăsa cursul firesc la eșirea din proprietatea sa (art. 582). Celelalte articole privesc isvoarele, aluviunile, ape de ploi, etc.

Prin constituția din 1866 (art.19) se prevede că „libera și neîmpiedecata întrebuițare a râurilor navigabile și flotabile... este de domeniul public”.

Nu se arată cari sunt râurile navigabile și flotabile.

* * *

De mult s'a simțit nevoia unei legi speciale asupra apelor. Cea dintâi încercare a fost făcută în 1868, pe când eră ministru al lucrărilor publice Donici, căruia îi datorăm și legea drumurilor. După acest proiect apele s'ar fi împărțit în :

Ape navigabile sau plutitoare ;

Ape neplutitoare ;

Izvoare ; ape de ploi sau zăpezi ;

Bălți, lacuri, heleștae și locuri mlăștinoase.

Iar prin proiectul ulterior, din 1876, s'a adăugat canalurile.

Din domeniul public se prevede că ar face parte apele navigabile și plutitoare cu albia lor. Se hotără că ape navigabile sunt cele cuprinse în Regulamentul Organic, afară de Ialomița(!) în locul căreia s'ar fi adăugat Borcea. După proiectul din 1876 s'ar fi considerat ca aparținând do-

NOTĂ. — Știm că la o apă curgătoare deosebim 3 lucruri : Apa, patul (albia) pe care curge acoperindu-l și malurile (țărurile), iar dreptul de proprietate a malurilor nu dă un drept și asupra apei și nici asupra patului acelei ape.

meniului public și porturile, iar în privința apelor navigabile se lăsa ca Ministerul de Agricultură, Comerț și Lucrări Publice să le studieze și să hotărească. Pentru cheltuielile necesare deschiderii și întreținerii navigațiunii în afară de Stat, ar fi trebuit să contribuie: județele și comunele interesate, proprietarii uzinelor ce s'ar construi cu autorizarea Ministerului; pe derivațiile râurilor, proprietarii fondurilor vătămate înaintea regulării râului și orice alți interesați.

Apele nenavigabile ar fi făcut parte din domeniul privat.

În 1883, pe când era prim-ministru I. C. Brătianu, distinsul avocat P. Bors, a fost însărcinat cu facerea unui studiu detaliat și a unui proiect de lege asupra regimului apelor, însărcinare de care s'a achitat într'un mod conștiincios. Astăzi acest proiect nu ar mai fi corespuns nevoilor, căci în decursul timpului și după război mai ales, ideile asupra însemnătății și proprietății apelor s'au schimbat, pe atunci nefiind cunoscută utilizarea lor ca forță motrice.—Chiar dacă se construiau și atunci uzine hidraulice, ele aveau mai mult o importanță locală. Numai în urma avântului luat de electrotehnică s'au putut executa uzinele hidro-electrice uriașe, cari să alimenteze cu energie regiuni întinse.

Proiectul Bors, studiat și modificat în parte de 3 comisiuni, a fost votat numai de Senat în 1898, pe când era ministru al lucrărilor publice d-l I. I. C. Brătianu.

Din expunerea de motive de atunci extragem următoarele: „regimul hidraulic al unei țări e factor principal al economiei ei generale; prin irigațiuni și desecări, prin canale de plutire și de irigațiune, prin forțele lor motrice, apele constituiesc avutii capitale în agricultură,

comerț și industrie... Desvoltarea noastră economică nu se mai poate mulțumi cu dispozițiunile rudimentare ale codului nostru civil.

„Concesiunile, ce Statul poate acorda particularilor, au fost recunoscute în toți timpii și admise în toate legislațiunile. Ele decurg din principiul fundamental pentru constituirea oricărei societăți, că orice particular are dreptul la uzul lucrărilor publice, întrucât prin aceasta nu se vatămă în nimic destinațiunea lor generală”.

Prin legea din 1898 se prevede că următoarele ape cu patul lor aparțin domeniului public:

a) Marea teritorială până la bătea lunului;

b) Râurile declarate navigabile în 1834, precum și cele ce se vor declara de domeniul public printr'o lege specială, fiind navigabile în mod firesc sau prin lucrările făcute;

c) Canalurile de navigațiune;

d) Canalurile;

e) Porturile, debarcaderele și cheiurile pentru navigațiune.

Se arată că pe apele navigabile s'ar fi putut face lucrări numai cu autorizarea guvernului, care se acordă numai proprietarilor riverani (art. 28), o dispozițiune, care ar fi făcut imposibilă executarea oricăror lucrări mari hidraulice și ar fi încurajat tocmai pe acei cari în Franța zădărniceau lucrările. Dacă concesionarul, prin lucrările sale (baraje) ar fi sporit debitul s'ar fi urcat și taxele de plătit tezaurului public (art. 28), deci o piedică și mai mult pentru creierea unor asemenea lucrări de importanță foarte mare, nu numai pentru instalațiunea proiectată, dar pentru toate lucrările ce s'ar fi făcut în valea aceluia râu.

Apele cari nu sunt navigabile sau plutitoare aparțineau proprietății private. Pentru lucrările ce s'ar

fi făcut în matca acestor ape, eră nevoie de o autorizație, care nu putea fi refuzată. Pentru apărarea contra inundațiilor se puteau alcătui sindicate.

Prin legea pentru incurajarea industriei naționale și prin legea minelor, se prevede usagiul gratuit al forței căderilor de apă pentru instalația uzinelor electrice destinate forței motrice, însă „în conformitate cu lege în vigoare asupra regimului apelor”. Cum asemenea legi pentru regimul apelor nu au avut nici odată, urmarea a fost că nu s'au putut construi uzine hidraulice, căci prima condiție pentru dezvoltarea unei industrii este situațiunea clară și stabilă.

In urma războiului situația s'a complicat și mai mult. Pe când în vechiul Regat cu greu se putea cineva gândi la construcțiuni hidraulice costisitoare — deși asemenea instalațiuni s'au executat și fără lege, de pildă uzina Soc. „Letea” pe Bistrița la Bacău —, în ținuturile noi, existau legi pe baza cărora s'au executat instalațiuni importante și s'au acordat concesiuni. In Transilvania prin legea ungară din 1885 se prevede că în afară de apele izvoarelor și cele de ploaie, cari aparțin proprietarilor terenurilor, apele sunt publice, albia și malurile aparținând însă proprietarilor terenurilor. Apa râurilor nu poate fi întrebuințată fără o autorizare dată de Stat pe timp limitat (50 de ani). In Bucovina se aplicau legile austriace din 1869 și din 1873, legi cari nu mai corespundeau nevoilor timpului și de aceea se studiă în timpul din urmă modificarea lor. Din domeniul public făceau parte apele navigabile și cele cari nu aparțineau rivefanilor în baza unor drepturi recu-

noscute, restul apelor erau private.

Apele noastre, cari ar putea contribui cu mult la rezolvarea problemelor grele ce se pun astăzi, curg ca și înainte fără niciun folos. Nu împărtășesc părerea celor care cred că trebuiesc monopolizate de Stat.

Prima măsură luată în urma războiului a fost Decretul din 26 Iunie 1919 care hotărăște că „până la întocmirea unei legislații complete a regimului apelor din întreaga întindere a României, corespunzând intereselor naționale a dezvoltării economice de mâine, nu se va acordă nici un fel de concesiuni cu privire la utilizarea apelor în scopuri industriale, agricole sau pentru punerea în valoare a energiei”. Măsura eră bine chibzuită, dar trebuia urmată imediat de alcătuirea legii apelor, ori comisiunea numită atunci de guvern nu s'a întrunit niciodată.

Totuși Ministerele de Lucrări Publice, Agricultură și Industrie au început independent să studieze această chestiune. Dintre proiectele de lege, alcătuite atunci, imi sunt cunoscute proiectul avocatului Onciu, care, după cât știu, s'a examinat la Ministerul Agriculturii, un proiect tipărit al Ministerului Lucrărilor Publice, proiectul alcătuit de d-l Inginer Mironescu și un proiect al inginerilor bucovineni, prezentat de d-l Ing. Coca Ministerului Lucrărilor Publice, o lucrare ce face fală inginerilor bucovineni, care în timpurile acestea când colegii lor din vechiul Regat au atât de puțină vreme pentru studii tehnice și economico-tehnice, au luat inițiativa și au dus la un bun rezultat un proiect pentru legiferarea apelor.

Voiu trece repede asupra acestor proiecte, ținând seamă bine înțeles, numai de ideile principale ce le conțin.

* * *

Proiectul de lege alcătuit de avocatul Onciu eră bine studiat și conține următoarele principii: toate apele curgătoare fac parte din domeniul public, afară de acele cari curg de la izvor și până la revărsarea lor în altă apă, pe terenurile aceluiaș proprietar. Stabilind aceasta, se bază pe faptul că în vechiul Regat proprietatea este regulată prin codul civil, care atribuie Statului toate lucrurile ce nu sunt proprietate particulară, iar existența unei proprietăți particulare asupra apelor curgătoare nu se poate proba. Apoi, *reforma agrară parcelând moșiile, înlocuiește pe vechiul proprietar printr'o mulțime de proprietari însă numai ai pământului, nu și ai apelor.*

Se prevede că pentru întrebuințarea apelor ca forță motrice e nevoie de o incuviințare a organelor Statului, care s'ar da, în raport cu cercul de interese, sub formă de:

a) permis pentru instalațiunile mici, de interes cu totul particular, cum ar fi morile;

b) concesiuni pentru instalațiunile mai mari, cum ar fi uzina unei fabrici;

c) autorizări pentru instalațiunile ce urmăresc scopuri de utilitate publică, cum sunt uzinele electrice.

Pentru permisiuni se prevedeau numai măsuri de poliție. Concesionarilor li se dădeau voie să facă instalațiunile, fără să li se dea drepturi deosebite, din contra, pentru a nu împiedică o întrebuințare mai rațională a apelor, puteau fi expropiați, plătindu-li se pe restul concesiunii o rentă egală cu beneficiul ce l-ar fi avut. — Autorizațiile se dădeau cu dreptul de a expropria fondurile, dreptul de a răscumpără concesiunile ce ar fi împiedicat lucrările, iar în schimb Statul participa la beneficii.

Intreprinderile cari ar fi urmărit

corecțiunea apelor, ar fi avut dreptul de expropriere, ar fi primit subvențiuni și s'ar fi obligat toți interesații să contribue la efectuarea lucrărilor.

Proiectul de lege alcătuit de Ministerul Lucrărilor Publice în 1920 a fost tipărit în Buletinul Societății Politehnice. Nefiind destul de bine studiat, probabil din cauza timpului scurt, nu poate fi considerat decât ca o simplă încercare pentru legiferarea apelor. Vom insista mai mult asupra acestui proiect, însă numai pentru a lămurii *principiile cari trebuie să servească drept bază legii pentru regimul apelor.*

În primul rând se revine din nou la despărțirea apelor, ca în legile vechi din Franța, în navigabile și nenavigabile, primele aparținând Statului. Pentru celelalte ape nu se indică ale cui sunt, însă se spune că „albia“ (nu și apa) aparține proprietarilor fondurilor pe cari se află și tot lor aparțin și „râurile“ (decă apa, albia și malurile) cari au încetat de a mai fi navigabile. Tot prin acea lege se prevede că „Nici o lucrare de amenajare economică a apelor nu poate fi autorizată dacă nu face parte din planul general de amenajare integrală a tuturor apelor țării, din triplul punct de vedere: al irigațiunii, al navigațiunii și al forței motrice“.

Deși printr'un al doilea proiect de lege, pentru amenajarea economică a apelor din România, se prevede că guvernul va începe de îndată studiile pregătitoare, totuși aceste studii nu puteau fi terminate decât după câteva decenii, căci azi ne lipsesc cu totul bazele necesare, adică cunoașterea apelor, fără de cari date orice programe nu au valoare. Trebuie să ne gândim că în Franța se fac studii hidraulice încă dela începutul secolului trecut

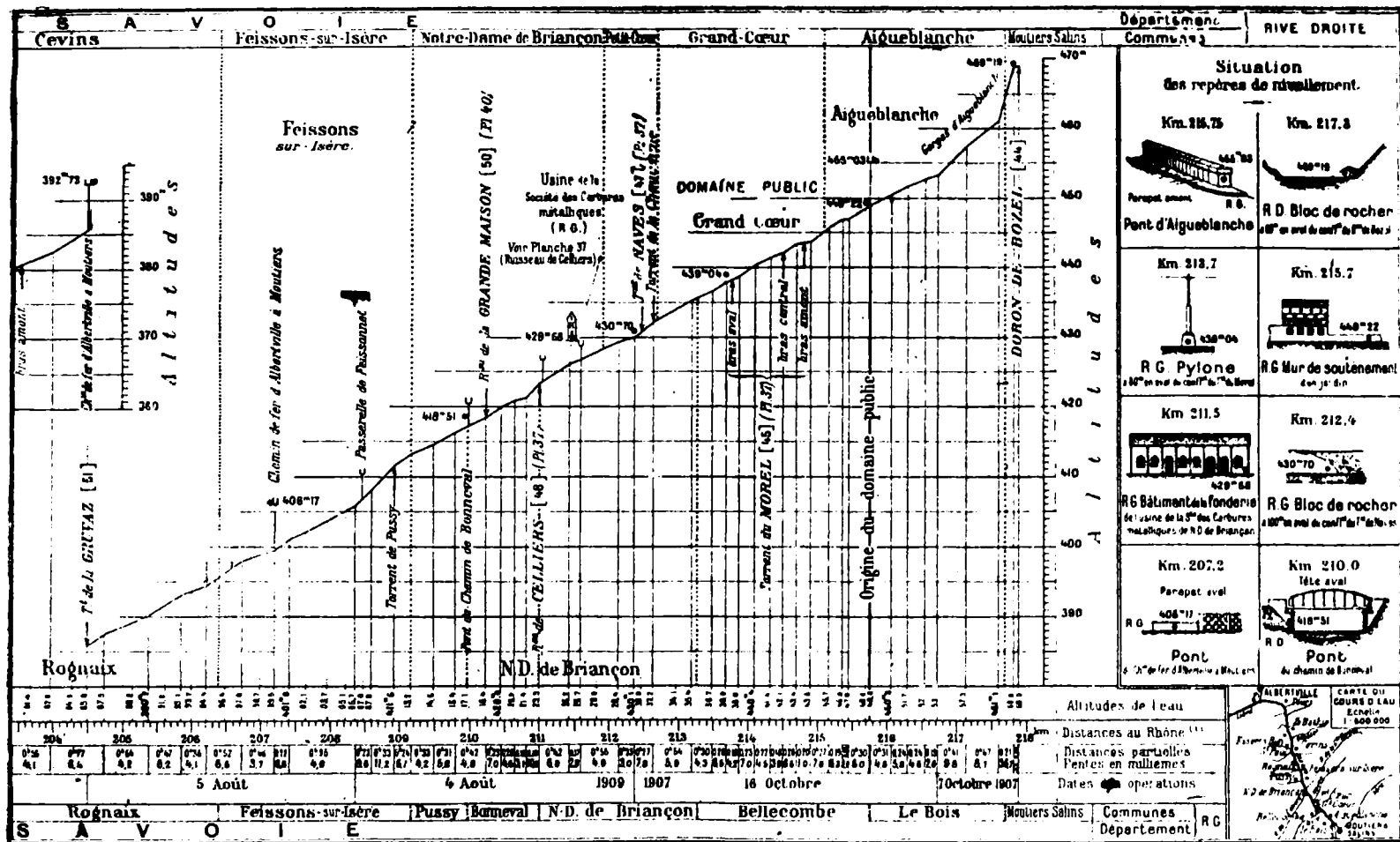

Fig. — Pentru a indica studiile făcute în Franța pentru cunoașterea apelor, reproducem câteva planuri și date referitoare la râurile din Alpi. — În figura de mai sus e profilul în lung a râului Isère cu stațiunile de măsurători.

și încă din 1903 s'au creat servicii speciale pentru utilizarea energiei apelor pe regiuni. Franța e o țară care dispune de o pleiadă numeroasă de ingineri savanți și totuși nici până astăzi nu s'au putut alcătui planurile pentru amenajarea integrală a tuturor apelor.

Prin legea franceză asupra utilizării energiei hidraulice, votată în 1919, care a servit drept bază proiectului românesc de lege (cel puțin așa e scris în Raportul Ministerului Lucrărilor Publice), se prevede la art. 30 că Ministerul Lucrărilor Publice francez, împreună cu Ministerul de Agricultură, vor stabili planuri generale pentru amenajarea apelor pe văi și bazine, de care se va ține seamă la darea concesiunii. Inșă prin expunerea de motive a acestei legi franceze se accentuă că s'a evitat de a se pune vre-o obligațiune (pe care o găsim în proiectul românesc) tocmai pentru a se putea da concesiuni chiar înainte de alcătuirea planurilor de amenajare, cari vor lua încă mult timp.

La o întrebare făcută Ministrului de Lucrări Publice francez în decursul desbaterilor: de ce nu s'au terminat lucrările de amenajare (ce se fac de aproape 100 de ani) răspunsul a fost că cheltuelile ar fi enorme.

În adevăr, pentru a alcătui o lucrare serioasă, iar nu cum se face în general la noi din birou pe hărți, uneori neexacte, e în primul rând nevoie ca în decursul a multor ani să se cunoască zilnic variațiunile debitelor tuturor pâraelor și râurilor, căci până astăzi Ministerul Lucrărilor Publice nu posedă nici o dată în această privință. Și ceiace nu s'a putut face în Franța, cu mijloace incomparabil mai bogate decât la noi, în decursul unui număr mare de ani, cum s'ar putea face la noi?

Se spune că în urma alcătuirii unui studiu foarte sumar, fără a se baza pe datele reale, rezultate din citirile variațiunilor apelor, se intenționează înființarea unei Societăți care să aibă monopolul celor mai multe din apele noastre, ceace credem că eră numai un svon.

Situațiunea în care ne găsim, ne forțează să construim uzine hidro-electrice puternice cât se poate mai curând. Cu prețurile cari se plătesc astăzi pentru cărbuni și petrol industria noastră nu poate propăși. Căile noastre ferate, cari erau insuficiente și înainte războiul, nu vor putea face față traficului intens ce este de prevăzut în România-Mare și singura soluțiune este electrificarea arterelor principale și a liniilor din munți. Situațiunea economică defavorabilă, în care ne aflăm față de alte țări din Apus, nu va putea fi îndreptată decât printr'o intensificare a producțiunii, ori aceasta înseamnă o introducere pe o scară cât mai întinsă a mașinismului, de unde nevoia de energie multă și estină. Produsele petrolifere, cari erau mai înainte întrebuințate mai ales în industria românească, au o valoare prea mare pentru a fi arse în cazanele uzinelor termice, sau în motoarele Diesel, și valoarea lor va crește mereu, căci în timpul războiului s'au găsit noi câmpuri pentru utilizarea lor: vapoare, industria chimică, etc. Statul neavând posibilitatea să construiască singur și să exploateze în bune condițiuni uzinele hidro-electrice și rețelele de distribuție, trebuie să încurajeze asociindu-și inițiativa particulară, și rezervându-și o participare la lucrările mari precum și dreptul unui control permanent.

Din cauza dorinței pe care o avusese legiuitorul de a cuprinde la

DATES.	JANVIER.		FEVRIER.		MARS.		AVRIL.		MAI.		IUL.	
	m.	l-s.	m.	l-s.	m.	l-s.	m.	l-s.	m.	l-s.	m.	l-s.
1	0,30	2 000	0,31	2 140	0,47	4 680	0,56	6 310	0,44	4 170	0,50	3 500
2	0,30	2 000	0,25	1 350	0,48	4 850	0,56	6 310	0,42	3 840	0,40	3 500
3	0,36	2 865	0,22	1 010	0,50	5 200	0,56	6 310	0,41	3 665	0,39	3 335
4	0,39	3 335	0,19	635	0,51	5 380	0,56	6 310	0,41	3 665	0,37	3 020
5	0,34	3 175	0,15	440	0,50	5 200	0,60	7 100	0,41	3 665	0,35	2 715
6	0,37	3 020	0,27	1 600	0,47	4 680	0,56	6 310	0,44	4 170	0,33	2 425
7	0,38	3 175	0,26	1 470	0,46	4 510	0,53	5 560	0,59	6 900	0,31	2 140
8	0,37	3 020	0,25	1 350	0,47	4 680	0,50	5 200	0,51	5 930	0,31	2 140
9	0,37	3 020	0,24	1 470	0,54	5 930	0,48	4 850	0,50	5 200	0,30	2 000
10	0,37	3 020	0,25	1 350	0,77	10 825	0,46	4 510	0,48	4 850	0,29	1 865
11	0,36	2 865	0,21	1 230	1,22	22 940	0,43	4 005	0,46	4 510	0,28	1 730
12	0,36	2 865	0,21	1 230	0,86	8 220	0,42	3 840	0,45	4 340	0,28	1 730
13	0,35	2 715	0,36	2 865	0,72	9 870	0,43	9 870	0,63	7 705	0,53	5 745
14	0,35	2 715	0,33	2 280	0,67	8 545	0,62	12 140	0,53	5 745	0,62	14 840
15	0,31	2 570	0,31	2 140	0,60	7 100	0,70	11 330	0,71	9 420	0,72	9 665
16	0,33	2 425	0,32	2 280	0,55	6 120	0,71	10 105	0,71	10 105	0,62	7 500
17	0,31	2 570	0,35	2 715	0,55	6 120	0,67	8 545	0,69	8 980	0,55	6 120
18	0,31	2 570	0,37	3 020	0,57	6 545	0,63	7 705	0,62	7 500	0,50	5 200
19	0,31	2 570	0,40	3 500	0,76	10 580	0,60	7 100	0,60	7 100	0,46	4 510
20	0,33	2 425	0,43	4 005	0,80	11 600	0,56	6 310	0,55	6 120	0,41	4 170
21	0,33	2 425	0,69	8 980	0,77	10 825	0,53	5 745	0,51	5 380	0,42	3 840
22	0,33	2 425	0,59	6 900	0,66	8 980	0,52	5 560	0,51	5 380	0,41	4 170
23	0,32	2 280	0,53	5 745	0,65	8 120	0,50	5 200	0,53	5 745	0,58	6 700
24	0,31	2 140	0,48	4 850	0,63	7 705	0,49	4 025	0,56	5 200	0,51	5 930
25	0,31	2 140	0,45	4 340	0,60	7 100	0,51	5 930	0,47	4 680	0,51	5 380
26	0,31	2 140	0,41	4 170	0,56	6 310	0,52	5 560	0,45	4 340	0,48	4 850
27	0,31	2 140	0,44	4 170	0,56	6 310	0,52	5 560	0,41	4 170	0,45	4 340
28	0,30	2 000	0,45	4 340	0,56	6 310	0,48	4 850	0,43	4 005	0,43	4 005
29	0,30	2 000	»	»	0,55	6 120	0,46	4 510	0,44	4 170	0,41	3 665
30	0,33	2 425	»	»	0,55	6 120	0,44	4 170	0,43	4 005	0,40	3 500
31	0,32	2 280	»	»	0,55	6 120	»	»	0,41	3 665	»	»
TOTALA	10,30	79 315	0,41	81 575	10,14	238 555	10,75	190 830	15,74	168 320	13,41	134 210
MOYENNES	0,33	2 538	0,33	2 913	0,62	7 695	0,56	6 361	0,51	5 430	0,45	4 474

* 1,27 a 4 h. a.
9 690

Fig 2. — In tabele, cari se publica in fiecare an, sunt cuprinse citirile facute la fiecare statiune hidroautilicã din Franța. Asemenea statiuni ale statelor se gasesc mai in toate țările, de pildã și in Bulgaria. Numai la noi se cer chiar concesiuni, fără să se cunoască regimul apelor.

un loc toate utilizările posibile ale apelor, se produc incurcături

cari nu pot fi evitate decât separând energia apei de naviga-

țiune, de irigațiune și de celelalte utilizări.

La baza unei legi pentru energia hidroelectrică, trebuie să fie principiul, admis în toată lumea, ca *energia apelor, adică forța lor vie aparține Statului*, puterii publice, indiferent dacă aceste ape sunt navigabile sau nu și indiferent dacă este vorba de un fluviu sau chiar de mare. Deși proiectul de lege românesc eră bazat pe proiectul de lege francez, după cum declară Ministerul, totuși nu ține seama de acest principiu, care este baza legii franceze căci, pe de o parte, nu arată cui aparțin căderile de apă, iar pe de altă parte arată că: „proprietarii riverani ai cursurilor de apă navigabile și neplutitoare au dreptul să se folosească de ele:

a) prin extragere de apă pentru scopuri de alimentare, spălare, întrebuințări domestice, întrebuințări industriale, etc. în măsură egală cu ceilalți proprietari riverani“ etc. Ori, *în legea franceză nu se mai face distincția între ape navigabile și nenavigabile iar riveranilor nu li se dă nici un drept*. În expunerea de motive franceză se arată chiar:

„Deosebirea între râurile navigabile și flotabile și cele ce nu au acest caracter, *justificată în toate privințele și consacrată printr-o lungă tradiție, nu numai că-și pierde acțiunea de a fi, ci devine o piedecă*“.

Clasarea uzinelor hidroelectrice nu se poate face decât după energia instalată, cum prevede de altfel și legea franceză. Numai instalațiunile foarte mici, cum ar fi morile, ar putea face excepție dela dispozițiunile generale, instalându-se fără o concesiune, însă putând fi expropriate. Toate celelalte uzine trebuie să se bucure de aceleași drepturi și să aibă aceleași îndatoriri, prevăzându-se *avantaje speciale numai*

instalațiunilor foarte mari, și în special acelor care ar construi bariere mari, așa cum se prevede prin legea italiană din 20 Noembrie 1916 și prin legea franceză la art. 20 și art. 7, care spune că: o contribuție a Statului va putea fi acordată sub formă de avans, sau de subvenționare, concesiunilor întreprinderilor al căror obiect principal este furnizarea energiei serviciilor publice, sau interesând apărarea națională, precum și acelor care iau în sarcina lor lucrări de amenajare putând ameliora într'un mod evident condițiunile utilizării agricole a cursului de apă sau a-i regulă regimul“.

Regimul special pentru uzinele mari a fost cerut de mulți parlamentari, așa de pildă în parlamentul francez d. Margaine spune: „Nu vom putea ajunge să facem să progreseze și să aibă viață industria dacă nu dispunem de *uzine extrem de puternice*... nu veți ajunge să dați industriei hidroelectrice caracterul ce-l spusei, dacă nu veți da *uzinelor mari încurajări cu totul particulare*“. Un alt parlamentar francez d. Queille, spune: „interesul departamentelor este de a *încuraja instalarea uzinelor puternice*, cari pot satisface nevoile departamentale în cele mai bune condițiuni, etc.“. Chiar în raportul către Senatul francez se arată că *„industria țindă din ce în ce mai mult să construiască instalațiuni puternice, capabile de a produce forța cu prețul cel mai mic posibil. Această evoluție trebuie ușurată iar nu împiedicată*“.

O lege pentru a-și îndeplini menirea trebuie să corespundă nevoilor țării. Legislațiunile străine ne pot servi numai ca o îndrumare și trebuie să ținem mereu seamă de deosebirile mari care sunt între regimul apelor. Dacă facem o comparație între uzinele hidroelectrice cari

sunt în Franța și acele ce se pot construi la noi, găsim o mare deosebire. Ghețarii și lacurile din Alpi sunt niște *regulatoare ideale* pe cari noi nu le avem. O uzină electrică din Franța găsește *imediat* posibilitatea plasării energiei electrice la numeroase întreprinderi industriale, pe când la noi asemenea întreprinderi trebuie create. *Capitalurile în Franța pot fi atrase cu o dobândă mai mică decât la noi* Pentru ma-

mai ușor ca la noi, termenul concesiunii este de 80 de ani, etc.

Din cauza variațiilor foarte mari în debitul apelor noastre, este nevoie de construirea unor baraje - rezervoare cât se poate mai mari, fiind necesare nu numai pentru uzinele hidraulice ci și pentru navigațiune și irigațiune. Construirea unor asemenea lucrări, cari sunt foarte costisitoare, trebuie în mod deosebit încurajată.

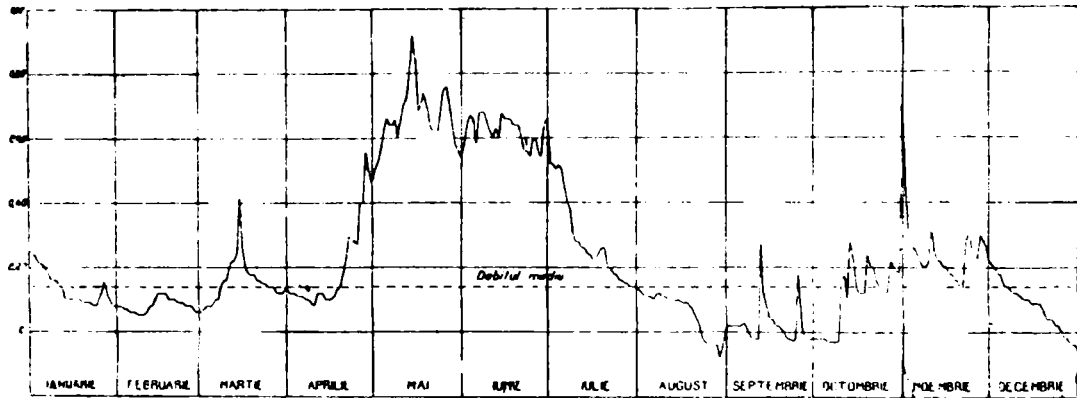

Fig. 3. — Diagrama apei unui râu din Franța, luată din publicațiunile făcute de stat.

șini și aparate trebuie să plătim mai mult din cauza transporturilor, mai ales atunci când nu avem căi ferate sau șosele în apropierea uzinelor ce trebuie construite în munți. Or, de acești factori trebuie să se țină seama, acordându-se un termen mai lung concesiunilor decât acel prevăzut în legile străine. Legea franceză prevede 75 de ani, urmând o prelungire de 30 de ani dacă administrațiunea nu anunță cu cel puțin 10 ani înainte de expirarea concesiunii că nu mai vrea să o reînnoiască. Prin proiectul legii austriace termenul concesiunii, în cazul când și statul sau comunele s'ar fi interesat la lucrări, era de *90 de ani*. În Elveția, unde uzinele hidro-electrice se pot construi cu mult

în fine, un alt punct asupra căruia trebuie insistat este *dreptul de inventator* aceluia care se prezintă cu o soluțiune bine studiată din punct de vedere tehnic și economic. Această chestiune a fost pusă și în Franța. În Parlamentul francez d-l Crolard propuse un amendament cu următorul cuprins: „Drepturile de inventator pentru proiectele prezentate trebuie rezervate autorilor lor, întocmai cum sunt acele ale prospectorilor de mine“. D-l Bougère spune: d-l Crolard, are dreptate de a numi inventator omul ingenios și savant, care așează o exploatare hidraulică în punctul unde dă cel mai bun randament. Nu e de ajuns de a consulta o hartă geografică, sau o hartă geologică

pentru a ști în ce punct se va lua
forța... Nu e de ajuns a privi un

lungimea ce trebuie dată canalului
de aducere, locul ce trebuie să-l o-

- Uzini construite
- Uzini concesionate
- Uzini proiectate

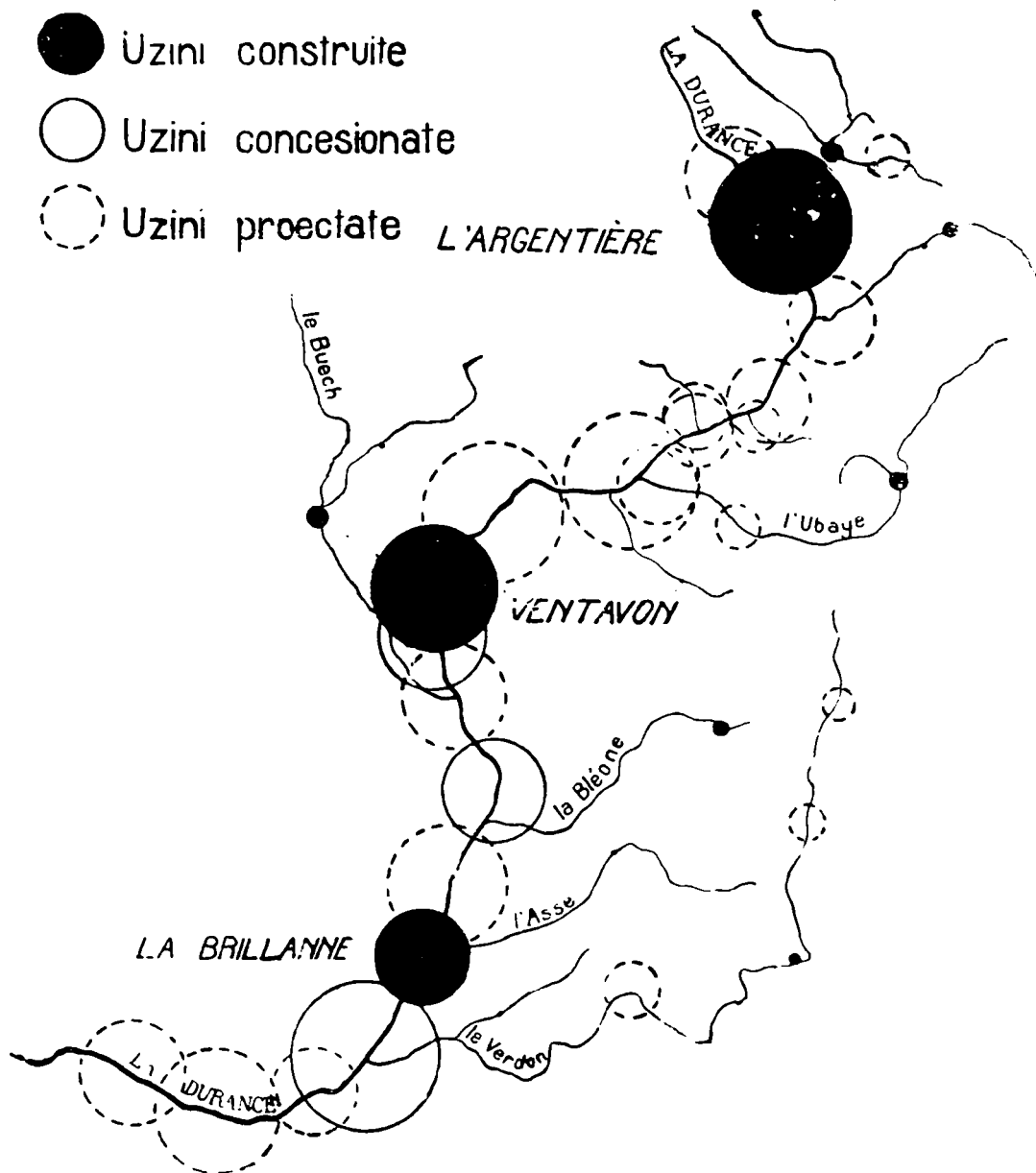

Fig. 4. — În Franța sunt băști alcătuite pentru fiecare râu, indicând toate uzinele ce pot fi concesionate. Prin urmare, nu se cere nici un studiu industrialului ce are nevoie de energie. Un exemplu îl avem în această figură a unei părți din râul Durance.

râu pentru a ne da seama din prima
aruncătură de ochi de locul unde
trebuie captată mai bine puterea sa,

cupe clădirile destinate turbinelor
și cele destinate uzinei ce utilizează
forța astfel produsă”.

D-l Crolard adaugă: „oamenii cari au creiat principalele căderi de apă în Alpi sunt perfect cunoscuți. Care a fost meritul lor ! Ei au găsit, dacă pot utiliza această expresiune „nodul” situației... cum în materie industrială e o marcă de fabrică, în ceiace privește căderile de apă *nu trebuie să fie o protecțiune a ideii originale, exprimate într'un proiect, bine-înțeles, realmente studiat?*”.

Dacă în Franța nu s'a prevăzut prin lege dreptul de inventator, a fost numai din cauză că acolo s'au studiat toate posibilitățile construirilor uzinelor hidraulice, s'au publicat toate datele referitoare la variațiunile debitelor apelor, se găsesc studii complete geologice, în fine tot ceiace este necesar alcătuirii unui proiect (fig. 1-4). De altfel raportorul legii spune: „*elementele sunt în genere cunoscute grație lucrărilor făcute de Stat pentru apele noastre și nu prin eforturile industriei. Iată de ce nu văd pentru ce am putea accepta asimilarea propusă de d-l Crolard. E oare aceeași situație la noi?*”

In Italia, grație dreptului, prevăzut prin lege, pentru acei ce prezintă primele studii ale unei căderi de apă, s'au putut construi într'un timp relativ scurt atât de numeroase uzine hidroelectrice, considerându-se dreptul ce se dă așa numitului inventator drept o recompensă, pentru a nu descuraja cercetările căderilor utilizabile.

La noi în țară, acel ce vrea să facă un studiu conștiincios, trebuie să-și adune singur zilnic și timp de ani de zile date referitoare la debitul apei pe care vrea să o utilizeze. Trebuie să facă ridicări topografice și studii geologice amănunțite, să alcătuiască planuri și după ce în fine a studiat complet chestiunea construirii uzinei centrale,

trebuie să studieze și posibilitatea întrebuințării acelei energii. — Autoritățile noastre nu încurajază destul asemenea lucrări și se pare că pentru un i e indiferentă munca și cheltuelile mari, pe cari numai acei ce au făcut asemenea studii, le pot aprecia. S'a copiat premiul Romei, de ce nu s'ar copia un proiect tehnic, spuneă unul din membrii Consiliului Technic Superior, părere neimpartășită de ceilalți membrii.

Dacă ținem seama de situațiunea actuală în care se găsește Statul, fără nici un studiu sau date referitoare la apele noastre, este de cea mai mare importanță ca să se ceară studii serioase celor cari cer concesiunii, căci datele comunicate statului sunt atât de folositoare în alcătuirea tuturor celorlalte lucrări hidraulice. — În orice caz cred că nu se pot da concesiuni pe bază de programe, ci numai în baza studiilor reale.

Proiectul de lege „intocmit de comisiunea parlamentară cu ajutorul unei subcomisiuni delegate din sânul ei, luând de bază proiectul elaborat și prezentat de Președintele ei, d-l Ing. Inspector general Constantin M. Mironescu, senator și ținând seamă de legiurile existente la noi și în alte țări, precum și de elementele aduse de persoane de specialitate cari au fost consultate”, separă apele în:

- a) ape navigabile sau plutitoare,
- b) ape industriale,
- c) ape private.

Clasarea urmă să se facă după ce s'ar fi terminat studiile și cercetările necesare de către serviciile tehnice respective, însă dela început s'au clasat unele ape. Așa ca ape navigabile sunt acele prevăzute prin Regulamentul Organic și prin legile din Ardeal și Bucovina. Nu sunt trecute Lotrul și nici apele cari

în realitate servesc plutitului, cum e Bistricioara și Neagra. Ca ape industriale sunt considerate Motru, Oltețu, Topologu, Lotru, Vedea, Teleormanul, Sabarul, Teleajenul, Prahova, Cricovul, Buzeul, Putna, Bârlad, Troțuș, Taslău, Bahlui și Jijia.

Tot în primul capitol se prevede înființarea unui Consiliu Superior al Apelor, din care ar fi făcut parte 2 ingineri inspectori generali din Consiliul Technic Superior, „un inginer inspector general în neactivitate, luat de preferință dintre cei cari în mod notoriu au avut să se ocupe cu chestiuni privitoare la ape”, un membru din Consiliul Sanitar Superior, un jurist și 5 funcționari ai Statului, directori de servicii. Se prevăd indemnizațiuni, jetoane de prezență și cheltueli de deplasare. În Capitolele următoare, prin urmare ca ceva mai secundar, se considerau ca ape publice: Marea până la bătea tunului (textul proiectului Borș), apele navigabile și plutitoare, apele industriale, apele care ulterior vor fi declarate navigabile sau industriale, apele de frontieră, canalele care ar servi: navigațiunei, irigațiunilor sau desecării terenurilor, precum și porturile, debarcaderile și cheiurile. Restul apelor ar face parte din *domeniul privat* împreună cu albia, iar proprietarii ar fi avut dreptul să le întrebuințeze ori când ar voi, cu obligațiunea de a reda volumului de apă, rămas după întrebuințare, scurgerea naturală pe care o avea mai înainte.

Proiectul inginerilor bucovineni prezentat de d-l Inginer Coca, prevede că toate apele curgătoare, fie navigabile sau nenavigabile, împreună cu albia lor, aparțin domeniului public, de asemenea lacurile alimentare de ape curgătoare și canalele. Proprietarilor nu le aparțineau decât isvoarele, apele de

ploaie, bălțile, puțurile precum și derivațiunile artificiale, întrucât nu jenau interesele altora, sau un interes colectiv. În fine aparțineau direct Statului Marea și porturile.

Pentru alcătuirea unui proiect definitiv de lege a Regimului Apelor, d-l Ministru Petrovici a numit o Comisiune din cari făceau parte D-nii Mironescu, Anibal Teodorescu, A. Otetelișeanu, R. Ioanițescu și I. Angelescu, parlamentari, și inginerii: Elie Radu, Gh. Popescu, I. Ionescu, I. Vardala, A. Davidescu, R. Opran, O. Coca, P. Nicolau și D. Leonida. Această Comisiune a discutat mai întâi asupra principiilor pe care trebuia să se bazeze legea, apoi o subcomisiune a alcătuit proiectul de lege în conformitate cu principiile admise.

Acest proiect a fost desbătut din nou de Comisiune, dându-i-se forma definitivă, apoi a fost prezentat de d-l Ministru Corpurilor Legiuitoare care l-au votat și fiind sancționat, a fost publicat în „Monitorul Oficial” din 4 August 1921. După această lege toate apele depe teritoriul României sunt bunuri publice puse sub autoritatea și controlul Statului evitându-se de a se face vre-o deosebire între ape. Întrebuințarea apelor și orice lucrări privitoare la ape, se pot face numai pe temeiul unei autorizări, excepțiune făcându-se numai pentru trebuințele domestice a locuitorilor precum: alimentare, spălare, scaldare, adăpare, însă întrucât nu s’ar utiliza pentru acestea instalațiuni mecanice.

Lucrările pentru amenajarea economică a apelor și anume: corectarea și regularea cursurilor de apă, apărări contra inundațiunilor, desecarea bălților, întrebuințarea apelor pentru navigațiune, irigațiuni și forță motrice, pot fi executate și exploatare sau de către Stat, sau de

Stat împreună cu inițiativa privată, sau de particularii ce au obținut o concesiune. Se prevede alcătuirea unui program de utilizare integrală a apelor, dar ca și în Tegea franceză, această dispozițiune nu împiedică executarea lucrărilor, căci se pot acorda concesiuni înainte de terminarea programului, care trebuind să fie bine alcătuit și bazat pe studii îndelungate, va cere foarte mult timp pentru efectuarea lui.

Să urmărim și modul cum ar trebui să se dea autorizațiunile conform legii și care ar trebui să fie, după părerea mea, prevederile pe care ar trebui să le conțină Regulamentul acestei legi. De sigur că e o mare deosebire între o instalațiune care are nevoie de o cantitate neînsemnată de apă, cum ar fi o moară, sau o pompă mică pentru irigarea unei grădini de zarzavat și între o uzină hidroelectrică cu o forță de mii de cai putere. Pentru primele lucrări nu e nevoie de studii și de acela nici nu s'a prevăzut o asemenea obligațiune prin lege. Pentru lucrările mari trebuie însă să se cunoască bine variațiunile apei și terenul pe care se vor face construcțiunile, atât din punct de vedere geografic cât și geologic. Pentru alcătuirea unor asemenea proiecte, fiind nevoie de studii serioase, trebuie să se ceară un permis de studii, făcându-se excepție numai pentru lucrările studiate destul de bine în trecut—cece se poate dovedi—precum sunt unele proiecte din Transilvania și Banat, proiectul utilizării Bistriței la Bicz etc. Statul poate acorda sau refuză acest permis, după avizul organelor tehnice, pe care trebuie să le consulte. Se pot da permisiuni mai multor persoane pentru acelaș curs de apă, urmând însă ca toate proiectele să se prezinte în acelaș termen. De sigur că

pe apele și pentru lucrările rezervele Statului, sau studiate de serviciile Statului, nu se vor acorda permisiuni de studii. Pentru a dobândi un permis de studii, e nevoie de a face o cerere, indicându-se ce anume apă urmează a se studia, pe ce distanță și în ce scop. Această determinare se poate face ușor, fără studii costisitoare, așa încât nimeni nu poate avea pretențiuni la despăgubirea unei munci prea ușoare dacă nu s'ar acorda permisul cerut. Asemenea permisiuni ar trebui să se dea numai persoanelor cari au cunoștințe tehnice, sau care au un interes vădit, precum proprietarii riverani, industriașii cari doresc să creieze fabrici, organizațiunile locale cari ar avea drept scop punerea în valoare a bogățiilor regiunii, etc. Trebuie să se evite darea permisiilor acelor care nu ar urmări decât o îmbogățire ușoară, acaparând apele și ar stânjeni executarea lucrărilor, cum s'a întâmplat în trecut în Franța. Persoanele care au obținut permisiuni pot face măsurători neimpiedecați de proprietarii riverani, care sunt obligați să lase liberă trecerea personalului însărcinat cu asemenea lucrări.

După terminarea studiilor se alcătuiește primul proiect, bazat pe date reale, demonstrând cea mai bună utilizarea a apelor și posibilitatea înfăptuirii proiectului din punct de vedere tehnic, al configurațiunii și al alcătuirii terenului. Acest anteproiect se înaintează Ministerului cerându-se autorizațiunea. Statul, care a dat permisul de studii, deci cunoștea de mai înainte felul lucrărilor ce se proiectau și ar fi putut refuză permisul de studii, mai poate și acum declară în termen de 30 zile, prin Ministerul Lucrărilor Publice, dacă își rezervă dreptul de a execută însuși lucrarea. Intrucât aceeași

regiune a putut fi studiată și de alte persoane, căci permisele se pot da la mai mulți, în lege s'a prevăzut că cererea de autorizare se face mai înainte de a se depune proiectele, scopul urmărit fiind ca *toate proiectele să se depue în acelaș timp*. Timp de 30 de zile, după publicarea primei cereri de autorizare în „Monitorul Oficial”, în care se descrie în linii generale lucrarea cerută, se mai pot primi și alte cereri, bine înțeles *pentru proiecte studiate serios înainte, căci nimeni nu se poate gândi ca în 30, 60, sau chiar 90 de zile, să alcătuească un proiect pentru o lucrare însemnată hidraulică*. După expirarea termenului de mai sus, în timp de 7 zile, trebuie depuse toate proiectele. Pentru completarea proiectului ce s'ar admite, cu date mai precise, se prevede un nou termen, urmând ca în acest interval să se facă eventuale lucrări, de pildă săpături, sondaje, construcțiunea unei stațiuni sistematice pentru măsurări hidraulice, etc.

S'a dus o campanie inverșunată prin unele ziare, contra dispozițiilor art. 44 din lege, acuzațiuni justificate prin interpretarea la care putea da loc legea și prin numărul foarte mare de cereri de concesiuni, în bună parte a unor persoane care au crezut că e suficient de a cere o concesiune pentru a o obține. Ar fi fost imbucurător faptul cererilor numeroase, dacă mai toate apele noastre ar fi fost atât de bine studiate în trecut, încât într'un termen atât de scurt s'ar fi putut alcătui proiectele. În realitate mi se pare că dacă s'ar fi studiat seriozitatea proiectelor, și s'ar fi cerut ca ele să fie bazate pe date suficiente și reale, cele mai multe cereri ar fi putut fi considerate cel mult ca niște cereri pentru permisiuni de

studii. Trebuie să ținem seamă că la acordarea concesiunilor numai avem situația de la acordarea permisurilor. Studiile hidraulice sunt foarte costisitoare și pentru o singură apă se pot cifra la milioane. Ele cer mult timp și multă muncă pentru a se ajunge la cea mai bună soluțiune din punct de vedere tehnic și economic. Tocmai de aceea, am văzut, că în alte țări se acordă aceluia ce a făcut asemenea studii un drept analog cu dreptul de inventator.—Dacă se poate admite un concurs între acei ce au lucrat la rezolvarea aceleiaș probleme pe diferite căi, nu se poate admite ca alte persoane să vie cu aceeaș soluțiune ca aceea publicată în linii generale în „Monitorul Oficial”, copiiând-o. De asemenea nu se poate admite înlăturarea acordării autorizațiunii numai sub pretextul că Statul vrea să execute singur lucrarea. De aceea cred că bine s'a făcut, introducându-se la Senat, obligațiunea Statului de a începe lucrările, pe care declară că vrea să le execute singur, după cel mult 2 ani. Altfel, schimbările prea dese de partide și patima cu care se face politica la noi, ar împiedică inițiativa particulară să facă studii serioase și să execute lucrări de o importanță economică vitală pentru țara noastră. Repet din nou că Statul poate refuză fără a justifica permisiile de studii, care trebuie să fie de acum înainte obligatorii. La început trebuia găsită o soluțiune pentru proiectele studiate în mod serios înainte de alcătuirea legii, cari fac posibilă o înfăptuire imediată a unor lucrări de importanță vitală pentru țară.

Autorizările se acordă fie de Ministerul Lucrărilor Publice, fie de șeful administrativ al regiunii sau al județului, după însemnătatea lu-

crărilor prezentate. Durata autorizărilor este de maximum 90 ani; asupra justificării acestui termen am insistat mai înainte. Pentru folosința forței motrice statul primește o redevență de 10% din încasările brute, sau proporțional cu energia produsă. Instalațiunile cari s'ar execută în primii 10 ani se bucură de avantaje speciale, pentru a stimula începerea lucrărilor.

Ca și în legile din alte țări, se prevede că streinii nu pot obține concesiuni.

În general, cred că legea a fost bine alcătuită, scopul legii fiind de a pune în valoare o bogăție care până acum nu numai că nu aducea nici un folos, dar uneori pricinua pagube. S'a căutat, ca și în alte țări, să se încurajeze studiile și lucrările datorite inițiativei particulare. Trebuie să se ție seamă și de interesele Statului, fiind de dorit mai ales o cât mai strânsă conlucrare între Stat și particulari, aceasta se poate impune și cu legea actuală la acordarea concesiunilor. Urmă ca Regulamentul să precizeze diferitele articole, întrucât legea nu putea considera nenumăratele cazuri ce se pot ivi într'un domeniu atât de vast. Se pare însă că regulamentul alcătuit modifică unele prescripțiuni din lege, neinsistând de loc asupra studiilor serioase ce trebuiau cerute acelor ce voiau să obție o conce-

siune, introducând clasificarea apelor, mărind durata unor din termene, ceea ce întâmplător ar fi avantajat anumite cereri făcute prea târziu pentru concesiuni, făcând posibil în fine ca sub pretextul unei triple utilizări, a unor programe fără bază reală, să se dea monopolul celor mai multe din apele României-Mari.—Din fericire acest regulament, alcătuit după ce se depuseseră unele proiecte, și care conform legii trebuia să fie un regulament „administrativ”, a rămas numai ca un proiect. Situația actuală e cât se poate de încurcată. Unele proiecte, depuse în plicuri sigilate, au fost deschise, pentru a fi examinate, prin urmare au devenit publice. S'au luat în considerare și proiectele care nu erau în termenul legal, dar care, dacă regulamentul s'ar fi aprobat și dacă s'ar fi admis că un regulament poate modifica o lege, ar fi fost în termen. Între timp — după depunerea primelor proiecte și înainte de a se da forma definitivă regulamentului,—Consiliul Technic Superior, începuse examinarea unui program pentru amenajarea integrală a apelor, o problemă vastă, dar care nu poate fi rezolvată fără cunoașterea regimului apelor noastre. Asupra acestei chestiuni vom reveni într'un număr viitor.